

Sport&Strategie

VOOR EXECUTIVES IN DE SPORT, BIJ OVERHEID, BEDRIJVEN & MEDIA

LANGS DE OLYMPISCHE MEETLAT: KNHS

PAGINA 8 TOT EN MET 11

HET NFL-SPEELSHEMA, EEN PUZZEL VAN FORMAAT

PAGINA 13 EN 15

GEEN BUSINESS ZOALS VOETBALBUSINESS

PAGINA 16 EN 17

AD PAULEN: ATLEET, OORLOGSHELD, SPORTBESTUURDER

PAGINA 20, 21 EN 23

HOE ZWART-WIT DENKT DE VOETBALJOURNALIST?

PAGINA 26 EN 27

"De ambitie is meer te betekenen voor de Nederlandse sport"

Carole Thate, voorzitter van De 144, broedt op actie

CAROLE THATE STAAT ALS VOORZITTER VAN DE 144 VOOR EEN GROTE UITDAGING: "HOE BLIJF JE RELEVANT VOOR JONGE EN NIEUWE GENERATIES DIE IN VERBAND MET WERK EN GEZIN VAAK DRUKKE AGENDA'S HEBBEN EN WEINIG TIJD VOOR ALLEEN MAAR GEZELLIGHEID."

Het is een wat geheimzinnige club. Vrijwel niemand kent De 144, wat ze doet en waarom ze zo heet. Noch waarom ze geen 144 maar 184 leden telt. Tot voor kort stelde dit exclusieve gezelschap van mensen met grote verdiensten voor de Nederlandse sport zich tevreden met een bestaan als sociaal netwerk en gezelligheidsvereniging. Vorig jaar werd voormalig hockeyinternational Carole Thate gekozen als nieuwe voorzitter, als opvolger van voormalig golfer Daan Slooter. Sindsdien waait er een nieuwe wind. De daadkrachtige Thate, die zestien jaar leiding gaf aan de Johan Cruyff Foundation, wil De 144 meer doel en focus geven, om het genootschap ook voor toekomstige generaties leden aantrekkelijk en relevant te houden. Een bestaan als buitenparlementaire actie- of lobbygroep in de sport moet niet worden uitgesloten!

DOOR FRANS OOSTERWIJK

De 144 bestaat uit ex-topsporters, marketeers, oud-bestuurders en journalisten (voor de actuele ledenlijst, zie kader). Juist die diversiteit maakt de vereniging een potentieel krachtige en invloedrijke club. Een van de eerste daden van Thate als voorzitter was contact zoeken met ex-volleyballer Edwin Benne, speler uit het gouden team van 1996 en voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Olympische Deelnemers (NVOD). Carole Thate: "Ook dat is een sociaal netwerk dat van tijd tot tijd activiteiten en uitstapjes naar sportevenementen"

Lees verder op pagina 5

Atleet, oorlogsheld, sportbestuurder

Het kleurrijke leven van 'Adje' Paulen

Geen enkele Nederlander is momenteel voorzitter van een grote internationale sportfederatie. Geen enkele Nederlander zit nog in het IOC, waarin 'we' luttele jaren geleden nog met vier personen waren vertegenwoordigd (prins Willem-Alexander, Anton Geesink, Hein Verbruggen en Els van Breda-Vriesman). Die schrale vertegenwoordiging (Michael van Praag als vicevoorzitter van UEFA en Sylvia Barlag als bestuurslid van de IAAF zijn de spreekwoordelijke witte raven) valt vooral op, omdat Nederlanders altijd een belangrijke rol hebben gespeeld in het internationale sportbestuur. Zo stond Nederland ooit aan de wieg van de internationale schaatsbond ISU, en was het begin vorige eeuw een van de founding fathers van wereldvoetbalbond FIFA en de internationale tennisbond ITF. Ook in zwemmen, wielrennen en atletiek liep Nederland voorop en was de Nederlands bond een van de initiatiefnemers achter de oprichting van een internationale federatie. Ad Paulen, Jan de Vries en Lo Brunt waren in de vorige eeuw begrippen in de internationale atletiek-, zwem- en voetbalwereld. Van hen was Paulen wellicht de meest bijzondere, omdat hij een van de eerste topbestuurders was die zelf topsporter is geweest. Over deze opmerkelijke en markante figuur verschijnt over enige maanden het boek *Adje Paulen. Atleet, oorlogsheld, sportbestuurder*, van Cees Haverhoek en Paul van Gool. Sport & Strategie vroeg de auteurs het historisch belang van bestuurder 'Adje' Paulen in kort bestek te schetsen.

DOOR CEES HAVERHOEK EN PAUL VAN GOOL

Tijdens bijeenkomsten van oud-atleten borrelen nog weleens herinneringen op aan sportman en sportbestuurder Ad Paulen. Meestal in de vorm van anekdotes, die door het herhaald doorvertellen steeds verder afdwalen van de historische werkelijkheid. Van de ouderen spreekt niemand over hem als Adriaan, zijn officiële naam. Allemaal zeggen ze 'Adje'. Voor de jongere garde die hem alleen van afstand heeft gekend, is hij altijd 'meneer Paulen' gebleven. Buitenlanders noemden hem 'Adrian'.

Net zo bekend als Anthony Fokker en Willem Mengelberg

Adje Paulen is in 1920 de eerste Nederlandse atleet die op de Olympische Spelen een plaats in een finale bereikt. En tot op de dag van vandaag is hij met zijn leeftijd van zeventien jaar de jongste finalist ooit op de 800 meter. Na de Spelen van Antwerpen begint Paulen aan een imposante sportcarrière. Als 400- en 800-meterloper wint hij vele wedstrijden in binnen- en buitenland. Hij verbetert Nederlandse records op de 400, 800 en 1.500 meter.

Als sporter heeft hij tal van aanvaringen met bestuurders. De gedreven atleet schrijft ingezonden brieven om zijn ongenoegen ten aanzien van bestuurlijke beslissingen kenbaar te maken. Maar hij gebruikt zijn schrijftalent ook om de kwaliteiten van de Zweedse atletiektrainer Ernie Hjertberg aan te prijzen. In Nederland zijn geen atletiektrainers die het niveau hebben om de atleten voor te bereiden op de Olympische Spelen van Parijs in 1924, aldus Paulen. Hak Holdert, directeur van *De Telegraaf*, schiet in 1922 te hulp. Voor rekening van zijn krant kan de Nederlandse atletiekbond een contract afsluiten met de Zweedse trainer. En op voorspraak van sportredacteur en atletiekbestuurder Gerard Burger gaat Paulen werken als speciale correspondent voor *De Telegraaf*.

1923 is een omslagpunt in zijn sportcarrière. Paulen krijgt dat jaar meer buitenlandse uitnodigingen dan welke Nederlandse atleet voor hem in zijn hele carrière. In de volgende jaren wordt zijn naam een van de bekendste namen in Nederland, naast die van bijvoorbeeld Anthony Fokker en Willem Mengelberg. Hij is de eerste Nederlandse atleet voor wie de organisatoren van internationale wedstrijden graag de reiskosten willen vergoeden.

Flying Dutchman

In de serie op de 400 meter tijdens de Olympische Spelen van Parijs in 1924 loopt Adje tegen Eric Liddell, die met zijn kromme benen en onmogelijke stijl olympisch kampioen wordt, een feit dat een prominente rol speelt in de speelfilm *Chariots of Fire*. Na de Olympische Spelen van Parijs zwermen de atleten uit over Europa. Om het teleurstellende optreden op de Olympische Spelen in Parijs te compenseren (hij haalt op de 400 noch de 800 meter de finale) loopt Adje verschillende wedstrijden, waaronder de 500 meter in Kristiania, het huidige Oslo. Hij loopt tegen zijn Noorse rivaal en vriend Charles Hoff een nieuw wereldrecord op deze toen al *odd distance*, die in 1938 door de IAAF wordt opgeheven.

Terwijl Paulen op weg naar huis is van zijn Scandinavische trip in 1925, verschijnen er vervelende berichten in de kranten. Het *NRC* van 29 juli: "Het bestuur van de Nederlandse Atletiek Bond meldt, dat A. Paulen, wegens overtreding van het startverbod voor de leden van de nationale ploeg, op 26 dezer, te Helsingfors, door genoemd bestuur, in afwachting van een nader onderzoek, voorlopig is geschorst. Deze schorsing brengt met zich mee, dat in Antwerpen tegen België dus zonder Paulen zal worden uitgekomen." Het blijkt een misverstand. Het bondstelegram waarin hem toestemming was gegeven om tot 25 juli uit te komen in wed-

strijden in Finland, maar daarna niet meer, in verband met de landenwedstrijd België-Nederland, had Paulen te laat bereikt en de schorsing wordt tijdelijk opgeheven. Enkele dagen later bericht de Belgische sportkrant *SportWereld* op zure toon dat de Nederlandse zege van 66 tegen 57 grotendeels te danken is aan de onverwachte deelname van Paulen. "Aan deze flinke atleet zou wat minder aanstellerij en meer gemanierdheid niet schaden." Enig opportunisme was de Nederlandse bond niet vreemd. De schorsing werd over de interland getild, omdat de jaarlijkse atletiekwedstrijd tegen de Belgen vrijwel dezelfde betekenis had als 'de Derby', de traditionele voetbalwedstrijd Holland-België.

Wegens "herhaald overtreden van de reglementen" wordt Paulen daarna geschorst voor de periode 9 augustus tot en met 20 september. Op 14 september staat een wedstrijd in New York gepland. Om zich toch van de deelname van Paulen te verzekeren verplaatsen de Amerikanen de wedstrijd naar 26 september 1925. De race gaat over 600 yards. Op het terrein van de NYAC op Travers Island zijn 8.000 toeschouwers samengestroomd. Voorbeschouwingen in dagbladen over Adrian Paulen, de "Flying Dutchman" en "World's best Middle Distance Star" hebben dagenlang het nieuws op de sportpagina's bepaald. Het is doodstil in het stadion. Het startschot klinkt en Adje volgt

passeren Marsters en Holden de Nederlander en sluiten hem in. Maar bij het uitkomen van de laatste bocht zet Paulen een magistrale eindsprint in en passeert

de drie voor hem lopende Amerikanen. 's Avonds melden de bladen het nieuws met grote koppen: "*Adrian Paulen beats Helffrich in first U.S. race*".

Motorrijden, het ultieme geluk

Als student mijnbouwkunde in Delft koopt Paulen van zijn wedstrijdpremies en inkomsten als correspondent van *De Telegraaf* een FN 350-kopklepper bij motorcoureur Maarten Flinterman. Die zorgt er ook voor dat hij zich als lid aanmeldt bij de Koninklijke Nederlandsche Motorwielrijders Vereeniging (KNMV). Paulen is meteen verknocht aan zijn nieuwe hobby. In 1926 rijdt hij zelfs de TT in Assen, waar hij door pech uitvalt.

Het rijden van betrouwbaarheidsritten, zoals de Dumonceau-bekerritten in de jaren dertig, voornamelijk verreden in de Ardennen, komt hem in de Tweede Wereldoorlog nog zeer van pas. Op 22 december 1944 rijden de tanks van de 2nd Armored Division, afgedekt met lakens als sneeuwcamouflage, in colonne achter Adje op zijn motor van Baesweiler naar Les Avins om defensieve posities in te nemen en de Duitse aanval richting Antwerpen af te stoppen.

Adje omschrijft het rijden op een motor, met open blouse en de wind die door zijn haren waait, als het "ultieme geluk". Wanneer hij met het motorrijden zijn arm breekt, pareert hij kritiek, door vast te stellen dat het zijn arm is, zijn motor en zijn vrije tijd. Paulen is ook sterk in autorally's. Hij neemt acht keer deel aan de Rallye Monte Carlo en rijdt zevenmaal de Tulpenrallye.

Adje bezorgt Chris Berger de Europese titel

In het maatschappelijk leven is Paulen al even kleurrijk als in zijn bestaan als atleet. Nadat hij is afgestudeerd als mijnningénieur, vertrekt hij naar Canada als assistent-mijnmeter. Hij gaat werken in de McIntyre-mijn, een van de grootste mijnen in Canada, gelegen in de plaats Schumacher, Ontario. In 1929 komt hij in dienst bij de Staatsmijnen, op voorspraak van zijn schoonvader Jan Gerritsz, SDAP-wethouder in Haarlem.

In 1933 wordt Paulen voorzitter van de Limburgsche Athletiekbond en neemt plaats in de Technische Commissie van de organisatie die sinds 1926 Koninklijke Nederlandse Atletiek Unie (KNAU) heet. Twee belangrijke gebeurtenissen in de atletiek brengen Adje in 1934 weer naar het buitenland. De eerste is het congres van de IAAF in Stockholm, eind augustus. Paulen vertegenwoordigt samen met Gerard Burger de KNAU. Het congres kiest Burger in de 'rules and record-commissie'. Omdat de Zweedse voorzitter van de IAAF, Sigfrid Edström, zijn aanvankelijke voornemen om uit het bestuur te stappen intrekt, komt de kandidatuur van Paulen voor het IAAF-bestuur echter te vervallen.

Zijn tweede reis komt voort uit een opwelling. In Turijn zijn dat jaar de eerste Europese kampioenschappen atletiek op 7, 8 en 9 september. Op vrijdag 7 september neemt Adje een vrije dag en vertrekt op de motor uit zijn woonplaats Treebeek om de volgende dag net op tijd aanwezig te zijn in het Mussolini-stadion te Turijn voor de finale van de 100 meter, met daarin de Nederlanders Chris Berger en Tinus Osendarp. De jury roept de Duitser Borgmeyer uit tot winnaar. Het publiek, de Nederlandse ploegleiding en Adje zien Berger echter als eerste finishen. Adje springt op, loopt de tribune af, klimt over het hek, schreeuwt de jury toe dat ze het fout hebben en holt naar boven om KNAU-officials aan te manen te protesteren bij de jury d'appel. De film die is gemaakt van de finale kan alleen in Milaan worden ontwikkeld en Adje biedt aan deze zo snel mogelijk daarheen te brengen. Hij rijdt 's nachts met de film naar Milaan en kan

Adje springt op, loopt de tribune af, klimt over het hek, schreeuwt de jury toe dat ze het fout hebben en holt naar boven om KNAU-officials aan te manen te protesteren

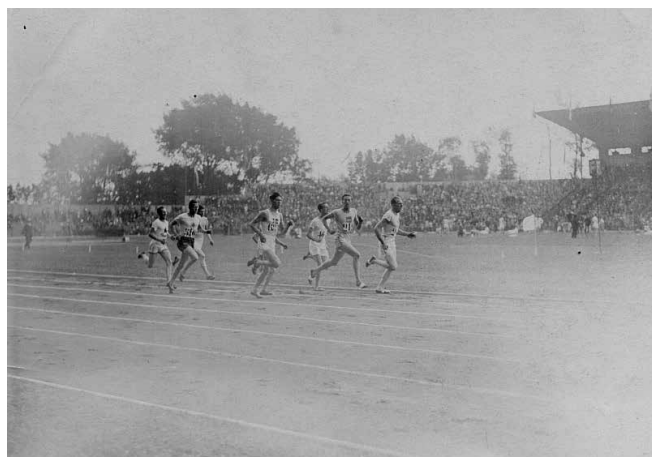
op zondag het resultaat aan de jury overhandigen. Dan staat vast dat Berger heeft gewonnen en zich Europees kampioen op de 100 meter mag noemen. Dinsdagavond is Adje weer thuis in Treebeek.

Militaire Willems-Orde

In 1940 sluit Adje zich aan bij de Nederlandsche Unie, een vlak na de bezetting opgerichte politieke beweging die wil samenwerken met de Duitsers. Wanneer in september van dat jaar de directie van de Staatsmijnen bij de Nederlandsche Unie aandringt op een gesprek met het fascistische Nationaal Front, teneinde de invloed van de NSB in Limburg terug te dringen, wordt Paulen naar voren geschoven als bemiddelaar. Maar de besprekingen mislukken, vooral omdat het Front onverkort vasthoudt aan zijn eis van een fusie tussen het Front en de Nederlandsche Unie, met Anton Meijer, de leider van het Front, als onbetwiste leider van de fusie-organisatie. Van de zijde van de Unie zijn er daarnaast grote bezwaren tegen het antisemitische karakter van het Front. Paulen zet zich het scherpst af tegen het gedachtegoed van Meijer en de zijnen. In december 1941 wordt de Unie door de bezetter ontbonden.

Met zijn anti-Duitse houding tijdens de bezetting riskeert Paulen zijn leven. In 1943 wordt hij met diverse collega's van

Lees verder op pagina 23

"Aan deze flinke atleet zou wat minder aanstellerij en meer gemanierdheid niet schaden"

Vervolg van pagina 21

de mijnen gearresteerd, wanneer de mijnleiding weigert lijsten met namen van stakende mijnwerkers te overhandigen. De Duitsers dreigen met standrechtelijke executie. Philips-topman Theo Tromp, getrouwd met Ina, de zus van Paulens echtgenote Margrieta Geritsz, roept de bemiddeling in van secretaris-generaal Hirschfeld, eindverantwoordelijke voor de economische sector en de voedselvoorziening. Na zijn terugkeer in Limburg uit het gijzelaarskamp Beekvlief neemt Paulen onmiddellijk zijn illegale activiteiten weer op. Hij gidst een Amerikaanse tankdivisie door Zuid-Limburg en krijgt daarvoor na de oorlog de Militaire Willems-Orde en de Amerikaanse Medal of Freedom.

Korea

In 1944 benoemt de algemene vergadering van de KNAU Paulen tot voorzitter. In 1946 vraagt voorzitter Edström hem om toe te treden tot de Council van de IAAF. Op Olympische Spelen is Paulen voortaan

de man die namens de IAAF moet toezien op het goed verlopen van de wedstrijden. Zijn carrière bij de Staatsmijnen stagneert echter. Heimelijk hoopt Paulen president-directeur Groothoff te kunnen opvolgen of anderszins in de directie te komen. In mei 1952 wordt hij nog benoemd in een regeringscommissie voor de ontginning van de Peelmijnvelden, maar eind 1952 wordt het Adje duidelijk dat hij geen directeur zal worden van de Staatsmijnen. Frits Philips, als lid van de Mijnindustrie-raad bij de benoeming betrokken, fluistert zijn tweede man, Theo Tromp, in dat de keuze niet op Paulen zal vallen, omdat hij niet katholiek is, lid is van de Partij van de Arbeid en zijn vrouw Grieta voor de Partij van de Arbeid in de gemeenteraad van Heerlen zit.

Nu vaststaat dat hij geen rol zal spelen bij de opvolging van directeur Groothoff, zoekt Paulen nieuwe uitdagingen. Die vindt hij in de door de Verenigde Naties opgerichte United Nations Korean Reconstruction Agency (UNKRA), de organisatie die

de economische wederopbouw van Zuid-Korea ter hand zal nemen. In 1953 verzoekt de VN de Staatsmijnen om Paulen ter beschikking te stellen aan de UNKRA om in Zuid-Korea de Mining Division van de UNKRA te leiden.

Oprichting NSF

Na terugkeer uit Korea in 1955 gaat Paulen gewoon weer voor de Staatsmijnen werken. Hij heeft echter moeite met de omschakeling van het avontuurlijke Korea naar de ambtelijke Staatsmijnen. Naast zijn werkzaamheden als toezichthouder over de Centrale Dienst Ondergrondse Mechanisatie steekt hij zijn energie vooral in het

waarvan hij sinds 1951 bestuurslid is.

Naar aanleiding van een rapport over de Winterspelen in Cortina d'Ampezzo, in 1956, komt het NOC tot de conclusie dat de combinatie van olympische organisatie en nationale federatie van sportbonden niet goed werkt. De olympische taken komen in het gedrang doordat het NOC steeds meer tijd moet steken in de niet-olympische sporten. In 1957 stelt de reorganisatiecommissie vast dat het NOC zijn rol van nationale sportfederatie zo niet goed kan vervullen. Er moet een aparte nationale sportfederatie komen, gericht op samenwerking tussen alle sportbonden. Dan kan het NOC zich uitsluitend weer op olympische zaken richten. Het bestuur van het NOC benadert Karel Lotsy om het voorzitterschap van deze nieuwe organisatie op zich te nemen. Deze stelt als voorwaarde dat hij moet kunnen rekenen

later, op zaterdag 24 januari 1959, is het zover. Tijdens een buitengewone algemene vergadering van het NOC wordt in Amsterdam de NSF opgericht. Paulen brengt verslag uit namens de reorganisatiecommissie die de oprichting van de NSF heeft voorbereid.

Voorzitter IAAF

Aan de vooravond van de zevende Europese kampioenschappen atletiek te Belgrado, in 1962, zit Paulen tijdens het diner met president Tito naast diens lijfarts, Aleksandar Matunovic. Deze wijst Paulen op kale plekken op zijn hoofd en maakt hem erop attent dat hij mogelijk lijdt aan pernecieuze anemie, een kwaadaardige bloedarmoede. De arts vraagt Paulen of hij in Korea is geweest. Voor het eerst hoort Adje over een relatie tussen zijn haaruitval en zijn tweejarig verblijf in de mijnen van Korea.

Paulen blijft lid van het NOC tot 1965, vanaf 1960 als vicevoorzitter. Daarna

Het bestuur van het NOC benadert Karel Lotsy om het voorzitterschap van de NSF op zich te nemen. Deze stelt als voorwaarde dat hij moet kunnen rekenen op de medewerking van Paulen

treedt hij terug als bestuurslid, om het NOC vervolgens als directeur te dienen. In die periode werkt hij mee aan grote structurele veranderingen in de Nederlandse sport: de betrokkenheid van de overheid bij sport en lichamelijke opvoeding, nieuwe financieringsmogelijkheden voor de sport, de bouw van sportaccommodaties en de financiële en maatschappelijke ondersteuning van topsporters.

Vanaf 1970 tot 1976 hanteert hij de voorzittershamer van de Europese landen die zijn aangesloten bij de IAAF. De kroon op zijn werk is het voorzitterschap van de IAAF in 1976, als opvolger van Lord Burgley. In zijn bestuursperiode, die loopt tot 1981, weet Paulen tal van grote internationale sportconflicten op te lossen of te voorkomen. Hij boort nieuwe geldstromen aan (en zet zo de eerste bijl aan het amateurisme) en neemt het initiatief tot de invoering van de vierjaarlijkse wereldkampioenschappen atletiek.

Adriaan Paulen Memorial

Paulen was niet gemakkelijk, wel consequent – men wist wat men aan hem had. Nooit nam hij een blad voor de mond. Zijn grote verdienste is geweest dat hij er niettemin in slaagde altijd draagvlak en structuur te creëren in de omgevingen en verbanden waarin hij verkeerde.

Paulen overlijdt in 1985; vanaf 1987 wordt daarna jaarlijks in Hengelo de Adriaan Paulen Memorial gehouden, in 2000 omgedoopt tot de Fanny Blankers-Koen Games. Zonder iets te willen afdoen aan de prestaties van Fanny Blankers-Koen en haar plaats in de Nederlandse sporthistorie, blijft het verbazingwekkend dat de naam van Paulen zomaar van Nederlands grootste internationale atletiekenvenement is gehaald en dat hij tegenwoordig niet op een andere grootse wijze wordt geëerd. ●

Met zijn anti-Duitse houding tijdens de bezetting riskeert Paulen zijn leven. Na de oorlog krijgt hij de Militaire Willems-Orde en de Amerikaanse Medal of Freedom

